هیچ معبد و مکتبی مانع رشد علم نمی‌شود؛ برعکس، بسیاری از پیشرفت‌های علمی را مدیون حمایت‌های مالی و معنوی دین‌داران هستیم

گفت‌وگو با دکتر سیمین فرهادی، استاد بازنشسته دانشگاه صنعتی نوشهر و عضو هیئت‌مدیره انجمن حامیان علم و ایمان

گفت‌وگو: نسرین آذرپیک

دکتر فرهادی، شما سال‌ها در دانشگاه صنعتی نوشهر تدریس کرده‌اید و اکنون عضو هیئت‌مدیره انجمن حامیان علم و ایمان هستید. چرا فکر می‌کنید لازم است درباره رابطه دین و علم صحبت کنیم؟

به این دلیل که هنوز بسیاری از مردم تصور می‌کنند دین و علم دشمن یکدیگرند. وقتی دانشجو وارد کلاس فیزیک می‌شود و می‌شنود که فلان دانشمند مسلمان بوده، یا فلان بیمارستان را یک خیر مذهبی ساخته، ناگهان احساس می‌کند دو دنیای جدا از هم وجود دارد. ما می‌خواهیم این شکاف را کم کنیم، نه با شعار، بلکه با نشان دادن واقعیت‌ها.

در دانشگاه صنعتی نوشهر، دانشکده‌ای به نام «مهندسی و علوم انسانی» داریم که در آن درس‌هایی مانند اخلاق مهندسی، تاریخ علم و فلسفه فناوری تدریس می‌شود. دانشجویان مهندسی باید بدانند که تصمیم‌های فنی آن‌ها فقط جنبه فنی ندارد و پیامدهای اجتماعی و حتی معنوی هم دارد. وقتی این نگاه در کنار آموزش تخصصی قرار گیرد، دانشجو بهتر می‌فهمد که مسئولیت او فقط ساختن پل یا سد نیست، بلکه ساختن پلی میان دانش و زندگی مردم است.

بسیاری از دانشجویان ما از خانواده‌هایی آمده‌اند که دین در آن حضور دارد، اما هیچ‌وقت فرصت نکرده‌اند ببینند دین چگونه می‌تواند به پرسش‌های علمی آن‌ها پاسخ دهد. وقتی این فرصت را فراهم می‌کنیم، بسیاری از تردیدهای ذهنی‌شان کم می‌شود. البته هدف ما این نیست که همه را به یک شکل فکر کنیم. هدف این است که گفت‌وگو ممکن شود.

به عنوان یک مهندس، فکر می‌کنید کدام نمونه از همکاری علم و ایمان در ایران برای شما الهام‌بخش‌تر بوده است؟

من همیشه به داستان ساخت یکی از بزرگ‌ترین پل‌های معلق جنگل‌های شمال فکر می‌کنم. مهندسان آن پل در دهه ۱۳۴۰ با محاسبه‌هایی کار می‌کردند که امروز با نرم‌افزارهای ساده هم انجام می‌شود، اما آن‌ها شب‌ها کنار چراغ نفتی درباره تنش کابل‌ها و باد کوه حرف می‌زدند. برای آن‌ها این پل فقط یک سازه نبود، بلکه امانتی بود که باید سالم به دست مردم می‌رسید. این نگاه، ترکیبی از دقت علمی و مسئولیت اخلاقی است.

در دوره‌ای که بحران‌های زیست‌محیطی بسیار جدی شده‌اند، این نگاه چه کمکی می‌تواند به مهندسی امروز بکند؟

بحران آب، فرسایش خاک و آلودگی هوا فقط مشکل فنی نیستند. آن‌ها نتیجه تصمیم‌هایی هستند که در آن‌ها سود کوتاه‌مدت بر مسئولیت بلندمدت چربیده است. اگر مهندس فقط به هزینه و زمان فکر کند، ممکن است طرحی بسازد که ده سال کار کند و بعد مشکل بزرگ‌تری ایجاد کند. اما اگر او احساس کند در برابر نسل‌های بعد هم پاسخگو است، با دقت بیشتری تصمیم می‌گیرد.

ما در انجمن حامیان علم و ایمان می‌خواهیم این مسئولیت را تقویت کنیم. برای همین دانشجویان را به بازدید از پروژه‌های آب‌وفاضلاب، انرژی‌های تجدیدپذیر و مناطق آسیب‌دیده از سیل می‌بریم. وقتی دانشجو با چشم خود می‌بیند که یک تصمیم کوچک در طراحی چه پیامدی دارد، دیگر نمی‌تواند به راحتی از کنار آن بگذرد.

شما همچنین در حوزه آموزش عمومی فعالیت می‌کنید. مهم‌ترین اشتباهی که درباره رابطه علم و دین می‌بینید چیست؟

بزرگ‌ترین اشتباه این است که فکر می‌کنیم یا باید همه‌چیز را به علم تقلیل دهیم یا همه‌چیز را به دین. هر دو نگاه، پیچیدگی انسان را نادیده می‌گیرند. انسان هم می‌خواهد بداند چگونه کار می‌کند، هم می‌خواهد بداند برای چه زندگی می‌کند. اگر فقط به یکی از این پرسش‌ها توجه کنیم، تصویر ناقصی از او ساخته‌ایم.

در رسانه‌ها هم اغلب با دو قطب روبه‌رو هستیم: یا کسی که همه‌چیز را با ایمان توضیح می‌دهد و یا کسی که هر چیز غیرقابل‌اندازه‌گیری را انکار می‌کند. هیچ‌کدام از این دو نگاه به نفع جامعه نیست. ما می‌خواهیم فضایی برای گفت‌وگوی جدی، مؤدبانه و مبتنی بر شواهد ایجاد کنیم.

اگر بخواهید یک توصیه عملی به دانشجوی جوانی بکنید که می‌خواهد هم علم بخواند و هم ایمانش را حفظ کند، چه می‌گویید؟

به او می‌گویم که این دو لازم نیست در یک جعبه کوچک قرار بگیرند. می‌تواند یکی را در آزمایشگاه دنبال کند و دیگری را در کتابخانه، در مسجد، در کلیسا یا در خلوت خودش. مهم این است که دروغ نگوید، تقلب نکند و از دانستن نترسد. ایمان قوی کسی است که سؤال دارد، اما از جست‌وجو فرار نمی‌کند.

آب آشامیدنی ۱۲ روستای بخش چاه‌سیاه با تانکر تأمین می‌شود

بحران کم‌آبی در ۴۷ آبادی شهرستان ریگ‌زار به مرحله قرمز رسید

گزارش: مهدی رستگار

بخش چاه‌سیاه، که ۱۲ روستا و حدود ۳۱۰۰ نفر جمعیت دارد، تنها منبع آب آشامیدنی خود را از چاه‌های عمیق تأمین می‌کند. این چاه‌ها در سال‌های اخیر یا خشک شده‌اند یا آب‌دهی آن‌ها به کمتر از یک‌سوم رسیده است. از ۱۴ مهر، ۱۲ تانکر آب هر روز به این بخش می‌رود و ۴۱۰۰ نفر به‌طور مستقیم از آن استفاده می‌کنند.